

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 14 K., za pol leta 7 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 16—K., za Ameriko 18—K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Rojstni dan Petra I.

Dne 12. julija t. l., sobota, se bo, kakor po vsej ostali državi, tudi po vsej Sloveniji praznoval Petrov dan kot rojstni dan Njegovega Velikanstva kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev, Petra I. Darovale se bodo slovesne sv. maše, katerim bodo prisostvovali oblasti ter zastopstva avtonomnih korporacij. Po sv. opravi pa bodo državna oblastva sprejemala udanostne izjave in čestitke. Ker bo po intencijah Njegovega Velikanstva letošnji blagdan kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev, posvečen dobrodelnosti na korist vojnim invalidom vse naše države, se bodo vršile posebne priredbe.

Nekaj o organizaciji šol v Združenih državah severne Amerike.

V ameriški pedagogiki ima prednost vse, kar je praktično in za življenje rabljivo in potrebno. Amerikanec gleda zelo bistro v svet in kar zapazi dobrega, si prisvoji in porabi. Slavni ameriški pedagog dr. Monroe je pri neki priliki izjavil: Obrniti moramo našo pozornost na Francijo, da se ondi seznanimo z duhom nove dobe, ki nam bo dal nove izpodbudbe. Tako si vstvarimo širšo podlago za splošno oliko.

Nekaj posebnega v ameriškem pouku je, da se učijo risati takoj od prvega dne šolskega pouka po priznanem načelu: Risanje je človeku ravno tako potrebno, kakor pisanje. Vsak olikan človek naj bi znal ravno tako risati, kakor mu je potrebna zmožnost pisanja.

Šole v Uniji so tako-le organizirane: 1. do 4. šolsko leto: Primary, Elementary School; 5. do 8. šolsko leto: Grammar School (obe šole skupaj odgovarjajo našim osemrazrednim ljudskim in meščanskim šolam); 9. do 12. šolsko leto: High School (odgovarja našim realkam); 13. do 16. šolsko leto: College (poseben ameriški lik, pol višja šola, pol vseučilišče); 17. do 20. šolsko leto: University (odgovarja našemu vseučilišču ali tehniki). Te stopinje za pouk in izobrazbo so jednako odprte dečkom in deklicam, ker v Združenih državah so že več desetletij mnenja, da

se naj oba spola jednako izobražujeta, vsak po svoji nadarjenosti in sposobnosti.

Zelo poučljiva h temu vprašanju je statistika iz Združenih držav, ker je tam že več desetletij pouk za oba spola skupen, šole mešane tudi že v višjih stopinjah. V začetku leta 1880 so iz Washingtona na mnogovrstna vprašanja iz Evrope, da se razjasnijo prednosti in slabe posledice skupne vzgoje, odgovorili na podlagi državnih vprašanj v 340 mestih Unije te-le točke za skupno vzgojo: 1. je praktična in odgovarja bistvu in vzgojevalnim nalogam šole in rodbine; 2. je splošna navada in se vjema z ameriškim zakoni in javnimi napravami; 3. je prav in pošteno, obema spoloma dati jednako ugodno priliko, da si pridobita potrebne znanosti; 4. je dobro gospodarska, ker se državni stroški za pouk in vzgojo na ta način najkoristneje porabijo; 5. nudi staršem pa tudi učiteljem in učencem mnogo olajšav; 6. vpliva jako blagodejno na značaj, vzgojo in splošen razvoj otrok.

Poleg teh splošnih vzrokov se navajajo iz posameznih mest še posebni dokazi; tako se glasi argument iz Rhode Island: „Mož in žena sta določena, skupaj živeti; vsa narava kaže na skupno vzgojo obeh spolov. Ako hočemo skupaj živeti, se moramo toraj tudi skupaj vzgajati.“

Od tega časa se je skupni pouk tudi v višjih šolah Unije stalno širil. Po poročilih vzgojne komisije v Združenih državah je v 70% višjih šol pouk za oba spola skupen. Iz tega je jasno, da se praktične in moralne prednosti skupne vzgoje dobro obnašajo. Prav za prav pa se je koedukacija v Uniji prvotno udomačila vsled revščine slojev in se vzdržuje in širi iz varčnosti. V Uniji so trdno prepričani, da odgovarja skupna vzgoja in skupen pouk razumu, pravičnosti in zdravim psihološkim načelom.

Poučni jezik v vseh šolah na vseh stopinjah je angleški. Verouk se v nobeni javni (državni ali mestni) šoli ne poučuje, pa ne vsled nebrčnosti za vero, ampak v varstvenem oziru za različna verska čutenja državljanov. Kajti veroizpovedanja so zelo različna. Vernost državljanov pa ni vzgojni cilj, ampak vzgojno sredstvo pri državni vzgoji v Uniji. Država, katerej služi svoboda vesti kot najvažnejša podlaga obstoja, bi se zapletla v hude boje

z državljani, ako bi določila za verouk gotov cilj pri državni vzgoji. Obisk osnovnih šol je po zakonu iz l. 1878 obligaten. Latinski in grški jezik se tudi ne poučujeta na srednjih šolah Unije. Amerikanec je praktičen človek. On se uči tega v šolah, kar mu v praktičnem življenju koristi in ga pripravi sposobnega za obrt, industrijo, trgovino, rudarstvo, poljedelstvo, mornarstvo itd. V celi Uniji prevladuje realizem.

V Združenih državah je tudi nekaj višjih večernih šol, ki so vsakemu delavcu, ki je nadarjen in zdrav, na razpolago, da si pridobi v 4 do 6 letih odhodno izpričevalo višje, navadno tehnične šole.

A o ugodnosti in prednosti koedukacije so začeli tudi v Ameriki v zadnjem desetletju močno dvomiti.

Zoper koedukacijo se dajo pred vsem te-le tri točke navesti:

Prvič ni telesno-duševna narava obeh spolov jednaka in zato ne sme biti vzgojni vpliv celó jednak, posebno ne v dobi prvega pouka do dovršitve najvišjih študij.

Drugič je jako čudno, ako se ves poučni načrt za dečke prenese in raztegne na žensko mladino v ravno taistem času, ko je vsa organizacija za dečke preosnovno zelo potrebna (sedanji učni načrti se morajo radikalno preosnovati).

Tretjič je nespametno izjednačenje vzgoje in pouka obeh spolov zahtevati, med tem ko se zahteva individualizacija, to se pravi, da je treba pri vzgoji in pouku se ozirati na prirojene bistvene razlike.

Jako temeljito je o tem vprašanju govoril na socialno-pedagoški konferenci v Bostonu leta 1908 profesor pedagogike na Newyorškem vseučilišču dr. Julij Sachs ter podprl svoje mnenje z mnogoletnim pedagoškim opazovanjem. Glavne misli njegovega govora so te-le:

Najmenitnejši pedagogi v Ameriki so prepričani, da s koedukacijo, ki je v Uniji na vseh javnih zavodih udomačena, ni rešeno vprašanje o pravi izobrazbi ženskega spola. Beseda koedukacija je postala neka parola, s katero se javno mnenje ponaša. Torej se moramo vprašati: Je-li koedukacija prava pot, po kateri se pospeši ves razvoj deklic? Ali pa še bolj jasno: Zadostuje li, da se izobražujejo kakor dečki, med tem ko zanemarjajo, kar bi

lahko vrlega dosegle s svojo posebno nadarjenostjo?

Ali ne bi bilo mogoče celo neodvisno najti za deklice primerna vzgojna pota? Napačno je tudi, ako se tam, kjer so za pouk deklic posebni zavodi, jim dati organizacijo možkih. Na vsak način se mora nekaj izpremeniti: to se mora doseči, da posveti olikana gospa svoje vrle naravne zmožnosti pred vsem takim socialnim strokam, v katerih so možki vedno maloali nesposobni.

Pokazalo se je tudi, da mlade študentinje ne navdušuje toliko nagon, s svojimi zmožnostmi kar največ doseči za človeško družbo, kakor želja, da bi kazale mladim možem prednost svoje visoke intelektualne izobrazbe in da bi se jim zdele zelo pametne.

Deklice se duševno preveč trudijo v letih, v katerih potrebuje njih fizična konstitucija več prizanesljivega varstva. Zato so zdravniki glede deklic zoper skupni pouk, pa tudi učitelji z ozirom na dečke, katere skupni pouk zadržuje vsled ozira na deklice.

Drugi vzrok za diferenciranje vzgoje obeh spolov pa je razlika duševne nadarjenosti obeh spolov in ker sta spola določena po svoji naravi za celo različne življenjske poklice.

Gotovo je, da se nahajajo deklice in dečki, ki bi se v družbi istega spola bolje poučevali, ker je njih telesna in duševna razlika fundamentalna. Za take ni primeren in koristen skupni pouk.

Značilno pa je, da jako imenitni pedagogi Unije smatrajo ločitev pouka po telesnem in duševnem razvitku spolov za tako merodajno, da bi se morale tej zaopustiti praktične in moralne koristi koedukacije.

Škoda po toči.

Marsikateri kaže le na to: pogledjte, kako se kmetijskemu stanu dobro godi; imajo vsega dosti, vse drago prodajo. Nikdo pa ne pomisli na vse težave, s katerimi se kmetovalec bori.

Naravne sile so, katere ni mogoče urediti, da bi bilo za nas prav. Te sile so uplivi podnebja: suša, moča, povodenj, toča, slana itd. Letos je posebno žalostno v tem oziru. Pomlad je bila pozna in mrzla

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Leta 1802. Josip Manfreda; leta 1803. Kalist Aussetz; leta 1804. Leonard Kosar, Joahim Juratovič, Albert Šubic, Ivo Levic, Žiga Strohmayr, Placid Kos.

Učitelji klerikov novicev so bili: Leta 1801. p. Mavricij Pöhm; l. 1803. p. Regalat Masič; l. 1806. p. Hugolin Leiller; l. 1807. p. Teofil Zinsmeister; leta 1808. p. Regalat Masič; leta 1811. in 1812. Leonard Čebular.

Leta 1900 so zopet prenesli novicijata s Trsata pri Reki v Novo mesto, kjer je ostal do leta 1903.

Sloveči može novomeških šol.

V tolažbo, da trud učiteljev na franciški ljudski šoli in gimnaziji ni bil zastonj, bom našel tu samo nekatere sloveče može, ki so se tukaj učili.

Friderik Baraga, rojen v dobrniški župniji, misijonar severoameriških Indijancev

in prvi škof marquettski, posvečen v škola 1. novembra 1853. Drugi njegov naslednik v isti škofiji je bil Belokranjec Ivan Vertin dne 17. septembra 1879, umrl 26. februarja 1899. — Peti slovenski škof rajni Stariha, rojen v Sadinji vasi fare Semič na Dolenjskem, je bil tudi učenec novomeških šol.

Tu so šole obiskovali rajni: Gerdešič in Trenc, oba predsednika okrožnega sodišča, Trenc Ferdinand, zdravnik, Galé, državni pravdnik, dr. Scheicher, nemški pisatelj, je tu naredil maturo; dr. Ign. Žitnik, deželni in državni poslanec. Admiral Anton Haus je tukaj obiskoval ljudsko šolo in je bil vedno prvi obdarjen. Druge že mrtve in še žive prepustim svojemu nasledniku.

Samostanska knjižnica.

V franciškanem redu je bl. Frančišek Fabrijanski prvi zbiral knjige in jih v knjižnici hranil na razpolago samostanske družine. Ta blaženi je živel od 1231. do 1322. leta po Kristusovem rojstvu. Posamezni pa so imeli knjige že, ko je še sv. Frančišek Serafinski živel; takrat so bile knjige pisane, redke in jako drage. Rabili so jih posebno pridigarji in učitelji bogoslovskih šol. Zato nahajamo v vsakem franciškanem samostanu določen prostor za samostanske knjige, knjižnico. Potrebne knjige do leta 1440 so si morali

sami prepisavati, to so rokopisi, posebno psalterij, mašne knjige in druge potrebne knjige. Nekateri so krasno izdelovali rokopise v dveh, treh barvah, tudi s slikami na pergament (vstrojeno oslovsko kožo), katere občuduje današnji svet. V tem samostanu so knjige prenesli v drugo sobo, v novo knjižnico brez vsega reda. Knjige so bile razdeljene v 14 razredov:

V prvem razredu so: sv. pismo, razlaga sv. pisma. V drugem razredu so dela svetih očetov. V tretjem razredu so bogoslovne knjige: dogmatika, morala, pastoralna, kasuistika. V četrtem razredu: pridige, katehizmi. V petem razredu: polemika. V šestem razredu so ascetične knjige: molitveniki, premissljevanja. V sedmem razredu: življenje Kristusovo, Matere božje in svetnikov. V osmem razredu: a) cerkveni zbori, sinode; b) jus cerkveni in meščanski; c) liturgične knjige, breviri, misali, obredniki. V devetem razredu: zgodovina: a) cerkvena, b) svetna; c) geografija, statistika itd. V desetem razredu: Modroslovje, filozofija. A) teoretična: a) logika, psihologija, metafizika, estetika; b) praktična: etika, pedagogika itd. B) Fizika a) teoretična: kemija, dinamika, geologija, mineralogija, organologija, botanika, zoologija; b) praktična: poljedelstvo, vinogradstvo, perutnina itd. C) Matematika, mehanika,

optika, astronomija itd. V najstarejšem razredu: umetnosti: a) tonice, poezija, b) plastika, slikarstvo, lepomisli itd., c) besednjaki, slovnice, klasična dela, zbrani spisi. V dvanajstem razredu: Zdravilstvo, medicina, teoretična, praktična. V trinajstem razredu: redovne knjige. V štirinajstem razredu: politične knjige, časopisi, sploh knjige, ki strogo ne spadajo v noben imenovanih razredov.

Do zdaj so bile knjige postavljene na policah po velikosti oblike in ne po vsebini. Sta dva imenika, abecedni, kjer so listki pisateljev, ki se začena priimek ali ime s črko A itd. in razredni imenik, kjer so pisatelji v abecednem redu istega razreda. V tretjem imeniku so vpisane knjige, kadar pridejo v knjižnico darovane ali kupljene.

Vpisanih knjig, tiskanih od leta 1440 do 1500 (incunabula) je 12, od 1500—1600 je 92, rokopisov do 70, najstarejši je foliant Graduale 1418. Vpisanih knjig (dela) je 7218 z 9730 zvezki in 863 sešitki (fasciculi). Rokopisi v tem samostanu umrlih patrov:

P. Regalat: spovednika potrebne lastnosti.

P. Ignatius Staudacher: Theologia; serafinski teden.

P. Castulus Weibel: Institutiones dogmaticae 1776, Isagoge seu Introductio in institutiones Theolog. Institutiones dogmatico

tako, da je vsajeno seme prav počasno vskalilo. V majniku je bil mrz. Pozebla je trta, sadno drevje in tudi skaljeno žito je vsled tega močno trpelo. Travniki in detelje so bili v razvoju zadržani in bo vsled tega manj krme. Koruza in krompir je tudi najmanj za 14 dni v zastanku.

K temu neugodnemu stanju pa je prišla na novomeško okolico dne 27. junija med 17. in 18. uro (5. in 6. uro popoldan) huda toča, katera je naredila veliko škodo. Na nekaterih krajih je pridelek popolnoma uničen. Tako n. pr. ob državni cesti proti Pogancem se vidi njive zimskega ječmena, kjer ni niti enega klasu na steblih, stebela sama so pa polomljena in leže na tleh. Tudi koruza, fižol so popolnoma uničeni. Krompir je kar bel, koža je odbita. Na žitu, posebno na zeleni pšenici, se toča močno pozna in posledica tega bo, da predčasno dozori, seme se popolnoma ne razvije in bomo imeli slab in malo pridelka.

Kaj treba narediti? Vsak priglasi poškodovane parcele občini in občinski zastop mora zahtevati od okrajnega glavarstva komisijo, da se ugotovi velikost škode in se odpiše davek teh parcel.

Najemniki parcel imajo sami pravico do odpisa davkov, ker so isti prizadeti, ne pa lastniki. Potem treba misliti na to, kaj počnemo s poškodovano njivo in pridelki. Ako je ječmen ves uničen, kaže slamo pokositi in spraviti za krmo, ker ječmenova slama je za to jako dobra. Da porabimo izpadano seme, katero je že deloma zrelo, se svetuje, nasejati na 1 oral 50 kg koruze in njivo plitvo podorati in povleči. S tem si pridelamo zeleno krmo za živino. Isto tudi lahko posušimo za zimski čas. Kjer je nasajena koruza in fižol, se svetuje, nasejati ajdo, katera bi pred mrazom dozorela. Tudi proso še lahko sejemo in če hočemo na vsak način imeti koruzo, torej zasejemo še to zgodnjo malozrno vrsto, katera nam še pravočasno dozori. Ako imamo sadike pese in zelja na razpolago, ponovimo saditev istih. Tudi repo svetujem sejati, ker ta nam do jeseni močno odraste. Krompir prenese škodo še najlažje.

Kakor razvidno, imamo v takih slučajih dvojno delo in skrb, užitek pa manjši. Za to je treba vsakemu gospodarju, posebno v takih krajih, kjer toča takorekoč vsako leto potolče, se zavarovati proti toči in sicer ne nizko, temveč v višini resnične vrednosti pridelka. Iz tega je razvilen resni in težavni položaj kmečkega stanu.

Fran Malasek - Grm.

Naznanilo naročnikom

V drugi polovici leta 1919 bodo Dol. Novice izhajale vsak prvi in tretji četrtek v mesecu. Vzrok bo vsem čitateljem iz naših večkratnih naznanil dobro znan. Težko nam je, svoje cenjene naročnike vedno nadlegovati z opomini za naročnino in to brez posebnih uspehov. Če se raz-

mere ne obrnejo na boljše in ne preneha grozovita draginja papirja in vseh tiskarskih potrebščin, bo moral list koncem leta sploh prenehati. Lastnik „Katol. Tiskovno Društvo“ v Ljubljani je že veliko tisočakov žrtvovalo za Dol. Novice in ne more dalje utrpeti vsakoletnega primanjkljaja od tri do osem tisoč kron pri naši majhni tiskarni.

Franjo Neubauer:

Polje v burji.

Kakó se beli
valovje rži,
kako se pred burjo priklanja,
ki vanj se srdita zaganja!
Beži in beži
pšenica zelena,
od burje tepena.
In ječmen, konjič dolgogriv,
kot splašen drvi preko njiv.
A burja, nikoli ugnana,
zmagalka, veselja pijana,
tuleče veleva: „le brž
uklonite moji se volji!“
In ječmen, pšenica in rž
pred burjo bežijo po polji.

Ustanovni občni zbor Gremija trgovcev za novomeški politični okraj.

III.

G. Ivan Kostevc je izvajal približno: Slavni občni zbor! S posebnim veseljem pozdravljam zborovalce in presenečen sem obilne udeležbe... Zadoščenje mi je, da se tudi Vi zavzemate za skupno delo... Gremij trgovcev v Ljubljani je videl potrebo v tej strašni vojski, da se ravno trgovski stan tako malo organizira... Ker je videl predsednik pripravljalega odbora, da je moč edinole v organizaciji, zato je sklenil trgovski zbor v Ljubljani, da se snuje v celi Sloveniji Gremij trgovcev... Imamo pred seboj važno in veliko nalogo, ki jo moramo rešiti; rešili pa jo bomo samo, če bomo složni in če nas bo pri tem velevažnem delu podpirala vlada, kajti če nimamo podpore od zgoraj, majhna celota sama od sebe ne more ničesar opraviti... Nujno Vas pozivljam, da se z vsó silo oprimate organizacije in da se tudi od svoje strani trudite in jo pospešujete... Še enkrat Vas prisrčno pozdravljam in se Vam zahvaljujem za obilen obisk! Živeli!

Nato povzame besedo g. Fran Golob: Častiti zborovalci! Pozdravljam Vas v imenu društva Merkur! Pri nas v Sloveniji so se pričele prve trgovske organizacije v Ljubljani, in sicer na ta način,

da se je ustanovilo pred kakimi 70 leti v Ljubljani trgovsko in bolniško društvo... Ko so trgovci videli, da je bilo konkurence vedno več, so ustanovili v Ljubljani trgovski gremij... Za tem je prišla pred 18. leti ustanovitev društva „Merkur“. Društvo si je vzelo v svoj program nalogo, vzgajati trgovski naraščaj... V tem pogledu ima društvo krasne uspehe. Ravno iz tega društva imamo zaznamovati največ in prav dobrih trgovcev... Društvo je skrbelo tudi za svoj mladi naraščaj. Izdajalo je Trgovski vestnik... Na deželi so bili do sedaj trgovci malo organizirani. Tudi potreba še ni bila taka, kajti trgovec še ni videl te potrebe v tako veliki meri. To je tako in tako je bilo, da trgovina nikdar ni nastopala skupno kakor bi morala in kakor se vidi to pri drugih narodih... Nemci so bili organizirani krasno. Tudi Srbi so se organizirali in so imeli pred vojno že celo svoj list... Če mi vidimo, da so bili drugi narodi zelo za to, zakaj bi pa bili mi ovca brez pastirja... Vaša organizacija bo krajevna organizacija, v kateri boste potožili odboru vsak svoje težnje, odbor pa bo imel še večjo zaščito v zvezi. Če pogledamo danes trgovce. Vsak pravi trgovec je samo trgovec. Ker nima še tega združenja, tudi v javnosti in pri vladi nima še velike moči. Če bo organizacija taka, kakor mora biti, bo tudi dosegla, kar ji gre... Velika škodljivost za posamezne trgovce in za celokupnost pa so ravno konsumi. Skrbeti moramo v prvi vrsti za to, da bo vsak konsum imel nastavljenca, kateri se bo izkazal z dokazno vsposobljenosti. Če bi ne prišlo do svetovne vojske, bi konsumi ne imeli dobička, in le-tej se ima mnogo konsumov zahvaliti za svoj obstoj... Trgovski odbor mora pri vladi izposlovati, da se konsumi rayno tako obdavi, kakor drugi trgovci. Če se doseže to, je že veliko pridobljenega... Pomen trgovca pa ni samo, skrbeti za-se in za svoj žep. On mora zastopati v prvi vrsti svoj stan, brigati se mora pa tudi za splošne koristi. Z dobrim nasvetom mora stati na strani drugim ljudem in skrbeti za to, da pomaga gospodarskemu razvoju. Trgovec naj ne misli samo na trgovino, ampak tudi na industrijo. Povdarjam korist ustanovitve akcijskih društev... To so moja izvajanja, katera sem imel namen, Vam na srce polagati. Naj bi izdale moje besede toliko, da si ustvarite iz njih korist v prid svoji trgovini... Živeli zborovalci!

Konečno je g. Ivan Volk omenil med drugim še sledeče:

... V interesu akcije se mora z vsó vnmemo začeti delovati na to, da se pouči širša javnost, da draginje, ki nastopa še v vedno večji dimenziji, ne provzročujejo pravi in pošteni trgovci. To draginjo delajo edino le razni verižniki in vse to pride na račun trgovcev, ki morajo pa za vse te verižnike plačevati velik davek... Nadalje je nujno potrebno, da se javnost pouči, da izvira huda draginja tudi iz

visokih carin in monopolnih taks... Zato je treba tudi v tem oziru uplivati na vlado, da se carine in monopolne takse kolikor mogoče znižajo... Prej se je večkrat čulo, kako škodo so nam napravljale za časa vojske, razne centrale... Teh central še precej obstoja... V našem velikem interesu je, da pomagamo trgovci v močnih organizacijah takšne škodljive centrale čimpreje odpraviti... To ne bo v kvar konsumentom... Naj se uvede prosta trgovina tako, da ne bomo odvisni od raznih central, in to naj se sprejme v današnjo resolucijo...

Resolucije, sklenjene na občnem zboru Gremija trgovcev za politični okraj Novo mesto, dne 15. junija 1919:

1.) Vse trgovske organizacije se naj zedinijo ter v najkrajšem času skličejo v Ljubljano „Slovenski trgovski shod“.

2.) Trgovce v družih glavarstvih, koder do danes še nimajo svoje trgovske organizacije, se pozivlja, da se naj zdramijo in v najkrajšem času skličejo ustanovne občne zbere Gremijev trgovcev.

3.) Do sedaj obstoječe trgovske gremije in Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ se pozivljajo, da vse sile skupno napnejo, ter v najkrajšem času dokončajo organizacijo po vsej Sloveniji.

4.) Ker se je že opetovano našo deželno vlado pozvalo, da naj potrebno ukrene, da se mora takoj znižati obrestna mera za dvige na tekoči račun pri denarnih zavodih, do danes pa še ni tozadevne nobene rešitve, se naprosi in zahteva, da trgovska in obrtna zbornica takoj zoper to vse potrebno ukrene, ker je dolžnost zbornice, da trgovca proti oderuštvi brani. Vse ostale trgovske organizacije se pa naprosi, da iste pri sejah to razpravljajo in na primernih mestih energično posredujejo. Danes računijo denarni zavodi za dvige na tekoči račun 6½% obresti prištevisi 1/6 provizije ter različne stroške, koleke manipulacije moramo obrestovati po 8 do 9% obresti. Vloge pa obrestujejo po 2 do 3%. Pač lepo kulantno postopanje od strani denarnih zavodov napram trgovcem!

5.) Prične naj se že vendar enkrat izdajati Trgovski vestnik kot tednik, sedaj niti kot 14 dnevnik ne izhaja; kam nas to spravi, je jasno. Mi moramo gledati, da se naš stan dvigne, ne pa da se ponižuje.

6.) Ker opažamo, da se pri centralni vladi nastavljajo uradniki, ki naših trgovskih razmer prav nič ne poznajo, ne pa strokovnjaki za trgovske oddelke, se pozivlja trgovsko zbornico in vse trgovske organizacije, da takoj ukrenejo vse potrebno zoper to in da se vsi ti nedostaki takoj odpravijo. — Vsa imenovanja uradnikov za trgovske oddelke naj bi se vršila sporazumno s trgovskimi organizacijami.

7.) Naj se čuva postavno in pravomočne vpisane trgovine in onemogoči nered v trgovskem življenju, ko lahko vsak trguje brez oblastvenega obrtnega lista.

scholastico criticae de Deo divinisq. Attributis. 1778. Tractatus ethico moralis de statu mortali hominis 1777. Kurze Abhandlung über den Kreuzweg; Exercitia spiritualia, conciones catechitico morales. Anatomie prologi galeati in acta et decreta synodi dioeciesani Pistoriensis 1786; Methaphysica 1771, Physica partic. et glis 1770. Confadus Branca O M: Commentarius acerbissimae persecutionis adversus religiosos ordines sub Josepho II. Samobori 1786, continuavit P. Castulus Weibl. Chronicon Conv. Neost. 1470—1894 so pisali p. Godfrid Pfeifer, p. Sigismund Jeraj 1794—1881, p. Godhard Podgoršek 1881 do 1894.

Manuale P. Guardiani Con. Neost. 1752. Catalogus dftorum Prov. S. Crucis ab anno 1650—1899. Necrologium dftorum Prov. S. Crucis ab anno 1490—1919.

Predstojniki novomeškega samostana.

P. Andrej iz Novega mesta (Dunajskega?) leta 1472.

P. Mihael, Ljubljancan, izvrsten pridigar leta 1505.

P. Sebastijan, izvrsten slovenski pridigar leta 1508.

P. Ludovik iz Dovjega 1511.

Sebastijan 1512.

Pavel iz Pferdersheima leta 1513, 1514, 1515.

P. Pankracij, Novomeščan 1517.

Ivan Posch (Pož) 1524. Pankracij, Novomeščan, v drugič 1531, 1532, 1533.

P. Pankracij iz Fürstenfelda 1538.

Janez iz Ogrskega, Oger 1548, katerega je umoril nek Štajerec Erzem zaradi protestantovske vere.

P. Engelbert Mariborčan 1549.

Ludovik 1597.

Matevž Vidoš 1609.

Mihael Kumar (Goričan) leta 1616, † 1653.

P. Andrej Strakel 1620.

Bernard Horcha 1627.

Frančišek Zeuda 1631.

Aleksander pl. Rampel (Pazinčan) leta 1637.

P. Bonaventura Valko 1642.

Peter Seidetti, Goričan 1647—1649. Janez Haberle 1650—1652.

Joahim Stross 1653—1654.

Leo Maljavič, Istrijan 1655.

Dominik Pizolini, definator 1656 do 1657.

P. Gabriel Toniuto 1658.

Dominik Pizolini 1659—1660.

Gabriel Toniuto 1661—1663.

Vincencij Komel 1664.

Caharija Textorius 1665.

Maksencij Kastavec 1666.

Vital Majerič 1667—1669.

Lavrenec Tomažič 1670.

Pavel Surjan 1671.

Poncijan Novak 1672.

Jožef Božič 1673.

Vincencij Lampretič 1674.

Bonaventura Spindler 1675.

Poncijan Novak (drugič) 1676.

Frančišek Mazoll 1677.

Konstantin Perkopec, Novomeščan leta 1678.

P. Frančišek Kimerle, Ljubljancan, leta 1679—1681.

P. Ferdinand Stadler, Štajerec, leta 1682—1684.

P. Avguštin Dekleva, Kraševac, leta 1685—1687.

P. Anton Pressan, Novomeščan, leta 1688—1690.

P. Avguštin Dekleva, v drugič, leta 1691—1693.

P. Vid Jurjovič, Ljubljancan, 1694.

Angelik Dirheim, Bavarec, učitelj, leta 1695.

P. Avguštin Dekleva, tretjič 1696—1698.

Vencel Muhič, Novomeščan, leta 1698—1699.

P. Bonaventura Güttler, Štajerec, 1699.

Gavdnacij Lingo, Korošec, 1700.

Konrad Ziegler, Korošec, 1701.

Peter Stibelli, Goričan, 1702—1704.

Vid Jurjovič v drugič 1705.

Celest. Studler, Bavarec, 1706—1708.

Bernardin Gregorič, Novomeščan, 1. 1708—1710.

P. Mavricij Bobnar, Kranjec, 1711.

Bernardin Gregorič v drugič leta 1712—1714.

P. Friderik Skerpin 1715.

Bern. Gregorič tretjič 1716—1718.

Konstantin Feitl, lektor gen., 1719.

Frid. Skerpin v drugič 1720—1722.

Janez Battig (Batič), Goričan, 1723.

Bern. Gregorič četrtič 1724—1726.

Kalist Vačer, lektor, 1727.

Bernardin Gregorič petič 1728—1720.

Sigismund Babel, Ljubljancan, 1731.

Bernardin Gregorič šestič, † 23. avg. leta 1732.

P. Anton Kchallan (Kalan), Škofjeločan, leta 1733.

P. Beno Waltreich, lektor glis., Tirolec, leta 1734.

P. Albert Černe, lektor bogosl., Goričan 1735—1739.

P. Ksaver Rutter, vikar, namestnik, od 4. februarja do 16. decembra 1739.

8.) Deželna vlada, trgovska zbornica in naši poslanci naj vplivajo, da se našim trgovskim koristim primerno organizira trgovsko ministrstvo, da se sklepajo vse trgovske pogodbe z zunanjimi in domačimi večjimi tvrdkami vedno dogovorno s pokrajinskimi vladami in s trgovsko zbornico.

9.) Ker imamo pri nas za gotove neobhodne preživetjske predmete veliko pomanjkanje, se naprosi centralno vlado, da za te predmete zniža kar najbolj mogoče carino, da bomo zamogli ljudstvu vsaj sedaj že enkrat kaj nuditi. — Ako imamo sami dosti pridelka ali dovolj razvito industrijo, potem je šele čas, da država brani domačo industrijo in jo štiti proti tuji državni konkurenci. — Sedaj je najnujnejša potreba, da se čimprej odprejo vse meje Inozemstva za uvoz in izvoz vseh predmetov.

10.) Naj se uvede prosta trgovina, tako, da ni trgovec odvisen od raznih zadrug in central, katere naj bi se odpravile v interesu trgovstva.

11.) Zahtevamo, da se naj deluje na to, da pride trgovina do svojega samostojnega zastopstva v sedanji trgovski in obrtni zbornici.

12.) Da se prepotrebna trgovsko-nadaljevalna šola že s pričetkom šolskega leta 1919/20 gotovo upelje, ker trgovskega naraščaja brez šolske strokovne naobrazbe ne moremo smatrati sposobnega za življenje. — Pri tem naj bi se upoštevala velika važnost, da bodo imeli tudi trgovci vpogled in upljiv v trgovske šole in tečaje in da bodo tudi praktično sodelovali. Seveda je treba izbrati za to take trgovce, ki so zares trgovsko izobraženi in imajo za to vese potrebne zmožnosti.

13.) Šola naj bi bila v novem gimnazijskem posloju, ki odgovarja vsem tozadevnim potrebam, tudi učne moči so na razpolago.

14.) Vlada naj preskrbi potrebna sredstva za pokritje stroškov, da ne bode prišel obstoj trgovsko-nadaljevalne šole zopet v nevarnost, kar bi bilo v škodo trgovskemu stanu in celokupnim interesom države SHS.

15.) Vlada naj v najkrajšem času ustanovi v Novem mestu meščansko šolo, katero smatramo kot najbolj primerni učni zavod za trgovski stan.

Načelnik g. Barborič sklene zborovanje z besedami:

Pred razidom Vas pozivljam, dragi tovariši in tovaršice, varujte vsikdar trgovsko čast! Povdarjam, da je od trgovstva odvisna vlada, kakor smo že danes slišali. Trgovina je ona moč, ki vzdržuje države in ves svet, kajti brez trgovine bi niti človeštvo ne moglo obstajati. Zavedajmo se torej trgovskega stanu v popolni meri!... Zahvaljujem se dosežanjemu načelniku pripravljalnega odbora g. Urb. Horvatu, ki se je brezprimerno trudil in se žrtvoval, da si ima ogromno svojega posla, da smo prišli končno do prvega cilja — do našnjega občnega zbora... Ravnotako se lepo zahvaljujem tudi drugim gospodom sotrudnikom pripravljalnega odbora za njihovo marljivo sodelovanje... Zahvaljujem se gg. gostom iz Ljubljane, ki so naš počastili s svojo navzočnostjo in s svojimi temeljitimi govori... Skleпам zborovanje: „Živela organizacija Gremija trgovcev za Novo mesto in novomeški politični okraj!“

Domače in tuje novice.

Proslava Vidovega dne in godu kralja Petra na novomeški gimnaziji se je vršila po slevesni sv. maši za dijaštvo v gimnazijski telovadnici, dne 28. junija. — Slavnost je otvoril dijaški pevski zbor s pesmijo „Bože pravde“. Nato sta deklamirala abit. Rozman in dijak Poropad dve pesmi iz zbirke srbskih narodnih pesmi „Kosovo“, in sicer „Boj na Kosovem“ in „Kosovska djevojka“. Slavnostni govor je govoril g. prof. Majcen. Omenjal je prvi Vidov dan l. 1389, ko so Turki z zmago na Kosovem polju pod-

jarmili srbski narod. Le narodna pesem in nada, da pride dan maščevanja, je bodrila srbski narod, da je vstrajal in tako doživel nov Vidov dan, ki je bil zanj zmagovalen, ker je otresel raz svojih ram turški in avstrijski jarem. Tretje Kosovo je pa Meštrovičev umotvor „kosovski hram“, ki je simbol lepe kulturne bodočnosti naroda Srbov, Hrvatov, Slovencev. Za nas Slovence je pa Vidov dan dan žalosti, ki nam jo vzbuja preteča izguba naše krasne Goriške in Primorske ter Koroške. Pa tudi ta dan bo za nas nekoč dan zmage. Treba je le priprave za to. In to delo čaka našo mladino. — Nato je govornik proslavil našega ljubljenskega kralja Petra, ki se je sam boril za osvoboditev svojega in našega naroda in ki je učal srečno osvoboditev in ujedinjenje. S srbsko himno in „Lepa naša domovina“ smo zaključili skromno, a srčno slavje Vidovega dne in kraljevega godu.

Cvetlični dan v Novem mestu. Podružnica „Splošnega slov. ženskega društva v Novem mestu“ je priredila v proslavo Vidovega dne 28. in 29. junija t. l. „Cvetlični dan“ v prid invalidom, vdovam in sirotam. Nabralo se je 1142 K 36 h. Vsem gospodičnam, ki so pripomogle k temu lepemu uspehu, najskrenejša hvala! Odbor.

Vidov dan v Novem mestu so obhajale 28. junija vse tukajšnje šole s skupno sv. mašo v frančiškanski cerkvi ter s primernimi nagovori, deklamacijami ter petjem narodnih pesmi v šoli o zgodovinskem pomenu Vidovega dneva. Dan je bil šole prosti praznik.

Proslava svetega Cirila in Metoda v Novem mestu. Tukajšnja dekliška Marijina kongregacija priredi v Rokodolskem domu „Zabayni večer“ v proslavo svetega Cirila in Metoda v soboto, 5. julija, ob 8. uri zvečer. Vspored sestoji iz petja, govora, deklamacije in dramske slike v enem dejanju „Domov“.

Zabavni večer dijaške Marijine kongregacije je pretečeno nedeljo vrlo dobro uspel. Posebno pohvalno omenimo govor dijaka Rezelj Josipa, katerega bomo zaradi lepe vsebine prinesli v eni prihodnjih številkih.

Letni občni zbor Podpornega društva za učence drž. gimnazije v Novem mestu bo v nedeljo, dne 6. julija ob 9. uri dop. v posvetovalnici na gimnaziji. Dnevni red: 1) Poročilo načelnikovo o društvenem delovanju v šolskem letu 1918/19 in o premoženjskem stanju. — 2) Slučajnosti. — S tem se vljudno vabijo vsi p. n. gg. člani in članice k mnogoštevilni udeležbi. — Novo mesto, dne 1. julija 1919. Wester, t. č. načelnik.

Petdesetletnico svojega obstanka slavi „Narodna čitalnica“ v Črnomlju 13. julija, kakor smo poročali že v zadnjem listu. Spored slavnosti je izvanredno vabljiv. Pričakuje se velikanske udeležbe.

Narodna čitalnica v Novem mestu kot poverjenik Slovenske Matice vabi prijatelje slov. književnosti k pristopu; prijave in članarino 8 K sprejema prof. J. Germ.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu juniju 1919 je 127 strank vložilo 169.984 kron 94 h; 324 strank vzdignilo 303.824 K 70 h; eni stranki se je izplačalo hipotečnih posojil 1200 K; stanje vlog 8.619.167 kron 2 h; denarni promet 1.403.095 K 98 h. Vseh strank bilo je 623.

† **G. Matevž Jereb**, zlatomašnik in župnik v p., je umrl 26. junija v Spod. Berniku pri Cerkljah. Rodil se je v Leskovici pri Poljanah 9. septembra 1838. leta ter bil posvečen 1. avgusta 1864. Star je bil tedaj 81 let. — Rajni gospod je bil dobro znan po Dolenjskem. V Stopičah, kjer je veliko let župnikoval in kjer mu je tudi zvonilo zadujo uro, izgovarjajo njegovi hvaležni župljani še vedno njegovo ime z velikim spoštovanjem, ker bil jim je ljubeznjiv in dober dušni pastir. — S pokojnim g. Matevžem stoji v tesni zvezi zgodovina ustanovitve Dolenjskih Novic. Bil je njihov soustanovnik pred 35. leti, leta 1885. Žal, kakor smo že zadnjič nekoliko omenili, bodo legle naše Dol. Novice

tudi ž njim v grob, če se nujno ne odpravi vzrok njihove smrti, kar pa ni pričakovati, saj se niti sicer vrli naročniki ne zmenijo za plačilo. Pokojnega bi gotovo bolelo, ko bi doživel bridko usodo svojega lista, za katerega je svojčas vneto deloval ter bil pripravljen dati za njegov obstoj tudi kravo iz hleva, kakor se je umrli gospod sam večkrat izrazil. Bodi tedaj ohranjen tudi med našimi naročniki plemenitemu gospodu Matevžu trajen in hvaležen spomin! Bog mu pa daj uživati za njegova obilna dobra dela zasluženovo večno plačilo v nebesih!

Umrli je 28. junija v Žužemberku v visoki starosti 96 let g. Mihael Tavčar, železnomašnik, starosta slovenske duhovščine, častni kanonik, dekan in župnik v Žužemberku. Pogreb 30. maja je vodil mil. g. prošt novomeški ob obilni asistenci duhovnikov in veliki vdeležbi ljudstva. R. I. P.!

Šolsko nadzorstvo. Višja šolska nadzornika sta postala gospoda Engelbert Gangl in F. Gabršček. Na mestu odstopivšega g. Lavtičarja je postal okrajni šolski nadzornik za Ljubljano g. Rape.

Mlad junak. Dne 7. junija zjutraj je padel na koroški fronti, zadet od granatnega drobca, prostovoljec Evgen Koštial, bivši četrtošolec novomeške gimnazije in sin g. prof. Koštiala. Rojen je bil v Kopru leta 1903, bil je torej po letih še otrok, a po postavi, moči in glasu že mož. Odkar mu je lani umrla mati, ki jo je ljubil nad vse, je imel samo en ideal: „nabiti laške ščurke in proklete Švabe“, kakor se je izražal sam. Kako je bil žalosten, ko so ga določili za stražno službo, ne pa za boj! In vendar, ravno ko je stal na straži, ga je dohitela smrt. Kako si je želel biti vojak in se boriti za čast Jugoslavije, se vidi iz tega, da je rekel na okr. glavilstvu, da je rojen leta 1901, ker se je bal, da bi ga ne zavrnilo. Blagi junak je bil jako nadarjen dijak; ko bi vporabljal svoje velike talente, bil bi prvi študent na novomeški gimnaziji. In to je baje vzrok, da je moral med letom zapustiti gimnazijo, četudi z dovolj lepimi uspehi, ker je njegov oče hotel imeti čelga dijaka in ne polovičarja. A rajni je bil dober dijak in dober junak ob enem. Časten mu bodi spomin med nami in njegova vroča kri naj nam rodi novih tako vnetih Jugoslovanov!

Knjige družbe sv. Mohorja za mestno župnijo Novo mesto so prišle. Dobivajo se v župnijski pisarni v delavnikih samo ob uradnih urah od 11. do 12. ure. Ob enem se bode tudi pobirala članarina za l. 1919 in sicer le do vštete 12. julija, potem se ne bode več sprejemala. Članarina znaša štiri krone in nekaj voznine.

Opozarjamo na današnji inserat novomeške hranilnice, kjer naznanja, da obreštuje s 1. julijem vloge po 3%.

Na slepe vojake ste pozabili! Toliko veselje in zabavnih večerov se prireja vsepovsod, pa se nič več ne zmenite, da bi nabirali darov za najrevnejše invalide, ki so še vedno slepi in tudi takšni ostanejo in ki sedaj stanujejo v Ljubljani. — Danes prosimo za njih neko drugo darilo: Veliko vrb se nahaja na Dolenjskem. Slepi pletejo iz njih košarice. Nakhlonite jim saj šibice domače vrbe, in sicer pridejo v upoštevanje v prvi vrsti rumene ali črnkaste. Kdor bi bil pri volji to ljubav človekoljubja na omenjeni način storiti, naj naznani Dolenjskim Novicam ali pa naravnost v Ljubljano zavodu za slepe v Jugoslovanski vojašnici, ki bo dajal tudi vsa potrebna nadaljna pojasnila glede pobiranja šibic. Vrbe se bodo tudi na željo posestnikov primerno plačevale. Vljudno prosimo, naj posestniki takšnih vrb čimprej naznani količino šibic in eventualne pogoje. Usmilite se, usmilite!

Barake. Vojaške barake v Toplicah so še vedno prazne. Tam je prostora vsaj za 200 invalidov. Zakaj se ne porabijo? In to so krasne, z opeko zidane barake. Ali bodo celo leto ostale prazne? Škoda, da država ta lepa stanovanja ne porabi za invalide.

Volilni red za konstituanto. „Večerni list“ poroča: V ministristvu za konstituanto je izdelan zakonski načrt za novi volilni red. Ministrski svet je odobril principe, na katerih temelji ta zakon. Volilno pravo bo splošno, enako, tajno, direktno in proporcionalno. Aktivno volilno pravico bo imel vsak državljan, ki je dovršil 21. leto in ki biva šest mesecev v občini, v kateri naj bi imel vršiti svojo volilno pravico. Vlada je sprejela v principu tudi žensko volilno pravico. Tujci, ki imajo na podlagi zakona o državljanstvu občinsko pristojnost, nimajo volilne pravice, dokler se jim občinsko pravo ali pristojnost ne prizna od strani naše države. Pasivno volilno pravico ima vsak državljan, ki je dovršil 25. leto. Tajnost volitve bo zavarovana s sistemom kroglje. Vsa država bo razdeljena v velika volilna okrožja, a na vsako okrožje odpade po 10 do 16 mandatov z ozirom na število prebivalstva. Proporcionalni sistem temelji na kombinaciji individualnih volilnih okrajev in splošne proporcionalne liste, na ta način, da se vsak volilni okraj razdeli na volilne podokraje, a število teh podokrajev znaša polovico števila mandatov čelga okrožja. Naprimer: Ako Kranjska tvori eno okrožje, ne morejo vsi volilci priti v Ljubljano. Zaradi tega je treba razdeliti okrožje Kranjsko, in ako ima Kranjska na primer voliti 10 mandatov, bo imela 5 podokrajev, da morejo volilci lažje vršiti svojo dolžnost. Mandati se bodo razdelili med stranke po razmerju glasov, ki jih posamezne stranke dobe, in sicer po računski metodi d'Honta. Reklamacijsko postopanje bo poverjeno rednim sodiščem in ne političnim oblastem. Verifikacija mandatov bo v rokah osrednjega volilnega sodišča v Belgradu. Na 30.000 prebivalcev odpade 1 mandat, tako da bo bodoči parlament (konstituanta) imel približno 400 poslancev.

Reven invalid želi oddati 13 letno deklico, katera je vajena svoji moči primernega dela. Najraje bi jo pa oddal v kakšno trgovino v učenje. Naslov pove uredništvo Dol. Novic.

Izgubil se je dne 29. junija 1919 med potoma iz Št. Petra proti Novem mestu zvečer med 9. in 10. uro gumijast dežni plašč rujave barve. Pošten najditelj naj ga prinese proti dobri nagradi v uredništvo Dolenjskih Novic.

Dragocena stara knjiga. Pred nekaj leti je bilo, ko je stal preprost hrvaški pomočnik pred izložbo manjše knjigarne. Izbral je neznatno knjigo in plačal zanjo približno dve kroni našega denarja. Odšel je domov. Kupljeno knjigo si je doma natančneje ogledal. Videl je, da je pisana v latinici in je natisnjena s starimi, slabo čitljivimi pismenkami. Ker ni našel v knjigi berila, jo je odložil in pozabil na njo. Nekoč je prišel k njemu sosed baš v trenutku, ko je kovač prekladal svoje reči v skrinjo. Sosed je zapazil knjigo, si jo bolje ogledal in videl, da je iz leta 1450. Izprosil si je knjigo ter jo nesel tajniku britskega muzeja. Čez nekaj dni je poslal tajnik po kovaškega pomočnika in mu je ponudil zanjo 2250 šilingov, t. j. 27.000 K. Knjiga je baje prvi odtisk iz Guttenbergove „oficine“ v Mogunciji.

Vreme v juliju ali malem srpanu bo še vedno nestalno, kakor v juniju. Vroče, mrzlo, deževno, nalivi z gromom in treskom, viharji, tudi nekaj toče v posameznih krajih, se bo vrstilo kakor slike v kino. Bolj stanovitno in vroče vreme dobimo še-le proti koncu meseca. — Pomenljivi dan je Marijinega obiskovanja (2.) Če je ta dan lep, kakor je torej bil, bo ves mesec lep, kar pa dvomimo, kakor smo omenili gori. Nasprotno si pa želi kmetič pohlevnega dežja na dan sv. Marjete (13.), kar pomeni dobro letino. Sv. Magdalena (22.) pa rada joče, rado tedaj dežuje. Če dežuje v pasjih dneh, ne bo sladkega vinca.

Gospodarstvo.

Nabirajte zdravilne rastline! Ker po lekarnah ne primanjkuje samo kemikalij in tujih drog, ampak tudi naših domačih

zdravilnih rastlin, in ker je le malo upanja, da bi v jeseni dobili v zadostnih količinah zdravil iz inozemstva, pozivamo, posebno naše kmetijsko ljudstvo, da se v večji meri kot dosedaj poprime nabiranja domačih zdravilnih rastlin. Otroci in starejši ljudje, ki niso zmožni težkega dela na polju, lahko z nabiranjem zaslužijo lepe vsote. Pravilno posušene rastline se danes prav lahko in dobro prodajo. Sušiti je treba v senci, nabirati le v solnčnih dnevi (ne v rosi!).

V poštev pridejo posebno naslednje rastline: Listi: šmarnic, lapuha, pljučnika, divjega slezenovca (malva), sleza (ajbiš), volčje črešnje (beladona), breze, volovskega jezika, trpotca (Plantago major). — Cveti: brdnje (arnike), kamilice, plavice, poljskega maka, bezga, lipe, lučnika (papeževa sveča). — Cele rastline: rman, njivska preslica, zlati grmiček (tavžentroža), bela mrtva kopriva, pelin (cvetoč), sv. Janeza roža, dobra misel, polaj, navadna komoljika (artemisia vulg.), poljska materna dušica (ethymus serpyll). — Korenine: Volčje črešnje, regrata, navadnega lisjaka (akoni), milnice (saponarija), svišča (encijan), trnjevega gladeža (ononispinosa), srčna moč (tormentila), teloha. — Dalje: bezgove in brinjeve jagode, janež, kumina, borovnice, želod, gomolje kukavic, planinski mah, trosi navadnega lisičjaka (Lycopolium, malisnaštupa). — Posebne važnosti pa so rženi rožički (Fungus secalis), ki se jih navadno na kmetih vrže na gnoj. Njih cena je tako visoka, da se nabiranje gotovo izplača. — Vse nadaljne informacije nabiralcem daje po možnosti odbor službujočih farmacevtov v Ljubljani.

Pregledovanje vinogradov. Meseca julija pregleduje vinarški nadzornik B. Skalicky vinograde v naslednjih občinah: 1) V torek, dne 2. julija v občinah Šmarjeta in Belacerkev. — 2) V sredo, dne 3. julija v občini Št. Peter. — 3) V četrtek, dne 4. julija v občinah Mirna in Št. Rupert. — 4) V torek, dne 8. julija v občinah Metlika in Drašiče. — 5) V sredo, dne 9. julija v občinah Suhor in Črešnjevec. — 6) V četrtek, dne 10. julija v občinah Kot, Tajčivrh in Dobljče. — 7) V ponedeljek, dne 14. julija v občinah Kostanjevica in Sv. Križ. — 8) V torek, dne 15. julija v občinah Krško in Raka. — 9) V sredo, dne 16. julija v občini Bučka in Škočijan. — 10) V torek, dne 23. julija v občinah Trebnje in Mirnapeč. — 11) V sredo, dne 25. julija v občinah Šmihel-Stopiče. — 12) V četrtek, dne 24. julija v občinah Prečna in Toplice. — 13) V torek, dne 28. julija v občinah Semič in Kot. — 14) V sredo, dne 29. julija v občini Vinica. — 15) V četrtek, 30. julija v občini Adlešiče. — Pregledovanje se vrši le ob ugodnem vremenu, v slučaju slabega vremena se preloži na poznejši dan. Vinarški nadzornik bo dal na licu mesta vinogradnikom pojasnila in poučil v obdelovanju vinogradov, zatiranju škodljivcev in drugih strokovnih vprašanjih. Kraj sestanka se določi z oklicem.

Uvoz iz Nemške Avstrije. Na račun pogodbe 33/SHS z Nemško Avstrijo je še mogoče uvoziti nastopne predmete: Barve (le še majhno množino), znanstvene instrumente, klobuke, motorje, poljedelsko orodje, orodje za obrtnike, časopisni papir, steklo, razne stroje. Kdor želi uvoziti kaki predmet, naj takoj vloži s 3 kronami kolekovano prošnjo na Centralno Upravo za trgovački promet, podružnica Ljubljana.

Društveni vestnik.

Zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov za sodni okraj Novo mesto je sklenila pri odborovi seji, katera se je vršila dne 14. junija 1919 ob 20. uri, sledeče: Uradne ure zadruge so ob nedeljah od 9. do 11. ure v lastnem lokalu Narodni dom, pritličje, levo. Ker je veliko mojstrov brez obrtnih listov in izvršujejo obrt, se jih pozivlja, da se takoj pri zgoraj omenjeni zadrugi prijavijo. Ravno tako naj prijavijo mojstri dotičnike, kateri izvršujejo

kjerkoli in kakšno obrt brez usposobljenosti in učnega spričevala, da se napravi enkrat red pri obrtih. Posebno se opozarja na šivilje, v vednost naj bo tudi mojstrom, kateri še niso vplačali pristopnine, vpisnine in osvobodnine zase ali za učence, da v teku 14 dni dolg poravnajo, sicer se jih bo v vseh teh gori navedenih stvarih potom oblasti zasledovalo. Pomočnike preizkušnje se vršijo v mesecu juliju; naj se vsi, kateri imajo preizkušnjo vsposobljenosti dokazati, prijavijo ob uradnih urah v zadrugi. Ravno tako se morajo odslej zanaprej vsi pomočniki z delavskimi knjižicami pri omenjeni zadrugi prijaviti in odjaviti. — Novo mesto, 17. junija 1919. Načelnik: Franc Blažon.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(21)

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Mesec maj je bil večinoma prav ugoden, lep in prav gorak, ker smo imeli večkrat precej hudo vročino. Proti koncu meseca smo imeli pa tudi že nekoliko suše, ker je malokrat deževalo in še to le po malo, kar se je poznalo posebno po tem, da ni mogel iz zemlje krompir, korenje in pesa, kar so posadili in posejali ljudje v drugi polovici aprila, ko je bilo obilo deževalo in je bilo tudi hladno in neugodno vreme in vsled tega zemlja zaplohana. Ker je držala tudi skoraj ves maj burja, imeli smo tudi prav mirno vreme brez grmenja, viharjev, hudih ur in neviht. To nenavadno gorko in ugodno vreme pa je ugajalo vsemu rastlinstvu, ki je prav bujno rastlo in cvetelo. 1. maja so bile nekatere rži že čez pol metra visoke. Cvetel je po nekodih že bezeg. 4. so cvetele na pokopališču potonike. 8. so bile mladice na nekaterih trtah že čez pol metra visoke. 22. maja so cvetele rži, 23. že trta izabela, koncem meseca pa je po nekaterih krajih v Beli Krajini trta že sploh cvetela. 28. so cvetele lipe. Tudi krompir je že cvetel po njivah, kjer so ga sadili še marca. Izredno zgodnja spomlad in nenavadno rama in bujna vegetacija v maju se je kazala tudi v tem, da smo imeli več mesec majnik na šmarničnem altarju same sveže cvetlice, mesto suhih, kar se pri nas še ni zgodilo, vsaj cveto take cvetlice druga leta navadno šele koncem maja. Posebno lepe so bile bele potonike in vrtnice.

Tudi junija smo imeli večinoma prav lepo vreme, prav gorko, pa tudi, zlasti proti koncu meseca, prav občutljivo sušo, vsaj ni namočil dež ves mesec ne enkrat zadostno, pač pa smo dobili včasih kaj malega dežja, a ne zadosti za rast. Da ni bilo dežja, je bila kriva burja, kakor je to pri nas že navadno, ki je držala ves mesec, da je bilo včasih po jutrih tudi hladno. 4. popoldne okrog dveh je nastal hud vihar z nalivom, med katerim je padala nekoliko tudi toča, ki je naredila nekoliko škode v Gorenjcih, še več pa na Vrhovcih in sicer na grozdju, katero je dobro oklestila, na slivah, katere je do polovice otepla, na turšici in na strni, katero je tudi precej poškodovala. Huje pa je pobila po Marindolu, posebno okoli cerkve. V preloški župniji pa je pobila v Žuničih in Ziljah, v viniški pa v Podklancu. Močno je padala tudi v Dubravah od Vinice proti nam. — Vsled nenavadne gorkote je bil zrel pri nas ribezel že v prvi tretjini junija, ko je druga leta navadno šele o kresu (o tlođ belokr. „ivanjsko grozdjčie“), ali še kasneje. Tudi ječmen je bil zrel po nekodih že sredi meseca, in so ga želi nekateri že 15. ali še preje. Prve krme pa je bilo vsled hude suše le malo. Nekateri so je dobili polovico manj od minulega leta. V Črnomlju so plačevali krmo, za katero so dajali leto preje po 60 do 80 K, po 200 K, tako je bila poskočila cena. — Vsled hude suše so se bili posušili tudi skoraj vsi kali po naši župniji, tudi vodnjaki so bili prazni, in ljudje so bili po nekodih, posebno v Tribučah in na Bednju,

brez vode za pijačo, kuho in živino. Tudi paše za živino ni bilo vsled izredne suše, a nekateri pridelki so se pa kar sušili, kakor fižol, katerega so pa izpodjedali močno tudi črvi, krompir in turšica. Nekateri tudi niso bili še v tem mesecu posadili presada, ker se ni bilo nikdar zadosti namočilo, posebno še v Tribučah, pa tudi v preloški in viniški župniji. Ženske niso imele tudi kaj brati za kotel za svinje. Kuhale so le „turje“ (seneni drobir), ki ga kuhajo drugači le mladim svinjam po zimi, trčevino (trtno perje) in salato, ki vsled suše itak ni bila dobra za jed, in kake koprive. Drugega ni bilo kaj brati in kuhati. — 26. junija je imela Kulpa 25°C topline. Toplomer je kazal v tem mesecu topline zjutraj ob 6. od 12 do 18,5, popoldne ob 3. pa od 15 do 26,5°C.

Razvedrilo.

Pred sodiščem. Sodnik: „Ali ste bili že kdaj prej kaznovani?“ — Obtoženec: „Ne! Vedno pozneje!“

Dolg govor. A.: „Kaj je pa vendar tvoja žena zopet rekla, ko si prišel še-le danes zjutraj iz Št. Petra domov?“ — B.: „Ne vem, ker še svojega govora ni končala!“

Oporoka. Star stric leži na smrtni postelji in narekuje notarju svojo poslednjo voljo. Ker mu pa notar ugovarja v več točkah, češ, da so proti postavi, se zadere stari stric nad njim: „Ja, hudiča, kdo bo pa pravzaprav umrl — vi ali jaz?“

Dve srečni. Milka: „Čestitaj mi, ljuba Zora, dr. Grešnik me je zasnužil in jaz sem ga uslišala!“ — Zora: „Čestitaj tudi ti meni, srečna Milka; dr. Grešnik je tudi mene včeraj zasnužil, a sem mu dala košarico!“

Razloček. „Povejte mi, gospod zdravnik, kakšen razloček pa je med kolerio in kolerino?“ — „Če ozdravite, ste imeli kolerino, če umrjete, ste pa imeli kolerio.“

Razposajeni učenci. Neki učenci so šli iz šole in srečali starega juda ter se začeli šaliti z njim. Prvi učenec je dejal: „Dobro jutro, oče Abraham!“ Drugi pa: „Pozdravljen stari Izak!“ A tretji: „Kako se počutiš stari Jakob?“ — Žid je dejal: „Otroci moji! Ni mi ime Abraham, ne Izak, ne Jakob, ampak Savel. Ravno grem, da poiščem svoje osličke in k sreči sem ravnokar našel na tri!“

Znak spomladi. Gost: „Slišite, natakariča, v tej juhi plava muha!“ — Natakariča: „No, hvala Bogu, torej se je vendar enkrat začela spomlad!“

V slovo!

Ker se nisem mogel pri svojem odhodu v Ljubljano od vseh svojih dragih prijateljev in znancev osebno posloviti, se poslavljam tem potom najprisrčnejše ter kličem: Z Bogom!

Odličnim spoštovanjem

Franc Rožanc z rodbino.

Novo mesto, 30. junija 1919.

Na javni dražbi

se bode prodajalo dne 7. t. m. v Luznerjevi hiši v Novem mestu: 1 dobro ohranjen „Singer“ šivalni stroj novejšje vrste, razno pohištvo, kuhinjska posoda in druge stvari.

Naznanilo.

Podpisana uljudno naznanjata slavnemu občinstvu, da sta združila svoje obrti in s tem razširila skupno delavnico tako, da imata vedno v zalogi najobilnejšo izber

visokih in krušnih peči, štedilnikov in lončevine.

Otvorila sta tudi trgovino s porcelanom, kamenino in lončevino v Novem mestu na glavnem trgu št. 94, kjer se bodo tudi vsa naročila za pečarsko obrt sprejemala. — Potrudila se bodeta po možnosti zadovoljiti p. n. cenjene odjemalce s solidno ceno in trpežnim delom.

Klemenčič & Appe,

tvornica pečarskih in lončenih izdelkov v Novem mestu.

Tvrka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Laneno seme

kupim v vsaki množini. Vzorci z navedbo najnižje cene naj se pošljejo na naslov: Fran SKERLEP - Ježica pri Ljubljani.

Kupujem in prodajam

po dnevnih cenah: čreslo, laneno seme in vse poljske pridelke.

A. TONEJC - Novomesto št. 230.

==== Ajbiš ====
gomilice, zlati grmiček (taužentrože)

in druga zdravilna zelišča, korenine in semena

kupi lekarna J. BERGMANN
Novo mesto.

MESTNA HRANILNICA v Novem mestu

obrestuje vloge na hranilne knjižice od 1. julija t. l. naprej s

==== 3% ====

Uradni dnevi so vsak ponedeljek, sredo in petek. Ravnateljstvo.

Garnitura na prodaj

v prav dobrem stanu. Lahko se dobi zraven tudi nekaj druge oprave. Naslov pove uprava Dol. Novic.

Prva dolenj. posojilnica

registr. zadruga z neomejenim poroštvom

v Metliki

povišala je s 1. julijem 1919 obrestno mero pri hranilnih vlogah

==== na 3% ====

V najem se išče

ključavničarska delavnica

z ali brez orodja in stanovanjem v kakem prometnem kraju na Dolenjskem. Ponudbe se prosil vpslati pod „ključavničarski mojster“ na upravnitvo Dol. Novic, Novo mesto.

Kleparski mojster

Avgust KÜSSEL starejši

se je preselil iz Novega mesta v Kandijo v hišo št. 22 g. Windischer-ja ter se toplo priporočuje svojim dosedanjim naročnikom v nadaljno blagohotno naklonjenost.

Gumi za cepljenje trt

priporoča Ign. VOK, specialna trgovina šivalnih strojev in koles Ljubljana, Sodna ulica št. 7.